

**Vilnius
University**

Nuotolinis ugdymas: vaikai priešais ir anapus ekranų

VU Filosofijos fakulteto prof. dr. **Roma Jusienė** (Psichologijos institutas), klinikinė psichologė
psichoterapeutė

Projektas 1

- **Nuotolinis vaikų ugdymas pandemijos dėl Covid-19 metu: grėsmės bei galimybės ekosisteminio požiūriu: E-VAIKAI** (finansavo LMTLT, sut.nr. S-COV-20-11), 2020 metų birželio – gruodžio mėn.
- VU Filosofijos fakulteto (Psichologijos instituto, Sociologijos ir socialinio darbo instituto, Ugdymo mokslų instituto) ir Medicinos fakulteto (Vaikų ligų klinikos) mokslininkai
- **Tikslas:** aiškintis nuotolinio ugdymo **iššūkius ir galimybes** ugdymo procesui ir jo dalyviams (vaikams, tėvams, ugdytojams), **mokinių** fizinei ir psichikos **sveikatai, saugumui bei mokymosi sėkmei**. DĖMESIO CENTRE - VAIKAS
- Tyrimo dalyviai: 1-8 klasių mokinių (6-14 m.) tėvai, mokytojai, 5-8 klasių (11-14 m.) mokiniai
- Du tyrimo etapai: birželis ir lapkritis; kiekybinis ir kokybinis tyrimai
- Svarbiausios išvados ir rekomendacijos: www.emokykla.lt, www.mediavaikai.lt ir kt.
- Mokslo studija: <https://www.fsf.vu.lt/naujienos/fakulteto-ivykiai/4134-mokslo-studija-nuotolinis-vaiku-ugdymas>

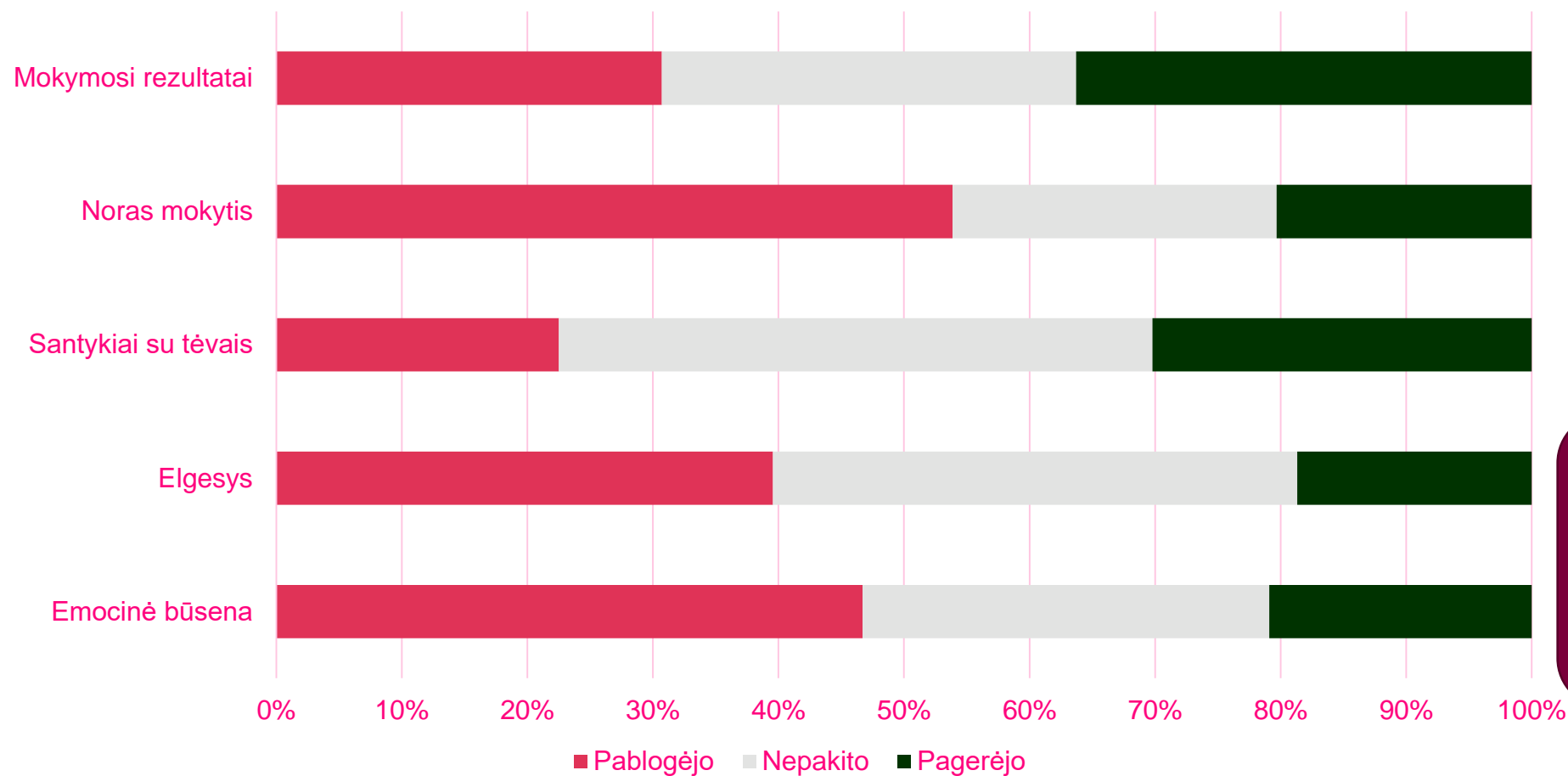
Projektas 2

- **Ilgalaikis ekranų poveikis vaikų fizinei ir psichikos sveikatai** (finansuoja VSSF, sut.nr. (1.80 E) SU-2498), 2020 metų gruodžio – 2022 lapkričio mėn.
- VU Filosofijos fakulteto (Psichologijos instituto) ir Medicinos fakulteto (Vaikų ligų klinikos) mokslininkai, psichologai ir vaikų ligų gydytojai
- **Tikslas:** atlikti tyrimą, kuriuo siekiama visapusiškai ir patikimais metodais įvertinti informacinių technologijų naudojimo trukmės bei pobūdžio (koks būtent ekraną turintis prietaisas, koks informacijos turinys, ar naudojama prisijungus internete ir pan.) reikšmę vaikų nuo dviejų iki keturiolikos metų amžiaus fizinei bei psichikos sveikatai; išsamiai ir visapusiškai išanalizavus surinktus tyrimo duomenis bendradarbiaujant su sveikatos priežiūros specialistais parengti rekomendacijas apie naudojimosi informacinėmis technologijomis poveikį vaikų sveikatai bei pasiūlyti sveikatos sutrikimų prevencijos ir žalos mažinimo priemones.
- Tyrimo dalyviai: 2-14 m. amžiaus vaikai ir jų tėvai; 6-11 m. vaikų gebėjimų testavimas
- Šiuo metu vykdoma tėvų apklausa apie vaikų ekranų laiką ir savijautą

Tyrimų rezultatai (Projektas 1)

Ar pasikeitė?

O noras mokytis?
Noras ugdyti?

O ugdytojų
emocinė būseną,
santykiai, elgesys?

Tyrimų rezultatai (Projektas 1)

Vilnius
University

„Jiems labai trūksta to socialinio kontakto, gyvo bendravimo su draugais, jie pripažįsta, kad tai neatstoja gyvo ryšio, kai jie bendrauja kompiuteriu“

- MOKYMO(SI) SĖKMĖ
- Pasiteisino individualios pamokos ir konsultacijos
- NU kaip ugdymo forma **pasiteisino**: daliai gerai besimokančių ir motyvuotų mokinių; daliai specialiųjų ugdymo poreikių turinčių vaikų; silpniau besimokantiems vaikams, **kurie sulaukė tėvų pagalbos**; nedrąsiems ir uždariems, mažesnio socialumo mokiniams; mokiniams, kuriems dėl fizinių ribojimų (didelis atstumas, apsunktas susisiekimas) ar dėl sveikatos problemų sudėtingiau atvykti į mokyklą
- Nepasiteisino visiškai naujų dalykų mokymas, visavertis ugdymas
- NU kaip ugdymo forma **nepasiteisino**: mokiniams iš socialinės rizikos veiksnius patiriančių šeimų; specialiųjų ugdymo(si) poreikių turintiems mokiniams; silpniau besimokantiems mokiniams; gerai besimokantiems, bet tinkamo socialinio bei akademinio grįžtamojo ryšio negaunantiems mokiniams; **penktų klasių mokiniams**; mokiniams, besirengiantiems pereiti į kitą ugdymo etapą (iš pradinio į pagrindinį; iš progimnazijinio į gimnazijinį ir pan.)
- Labai nukentėjo pradinukų lietuvių kalbos mokymasis – rašymo ir skaitymo įgūdžiai
- Labai nukentėjo ugdymas (nesusiaurinant iki mokymo)

„Aš įspūdį susidariau, kad nuotolinis yra vaiko savarankiškas mokymasis. Jis turi vos ne 80 procentų daryti pats, jeigu ne dar daugiau.“

Tyrimų rezultatai: sveikata

Ar vaikas (6-14 metų) turi elgesio arba emocinių sunkumų?

Elgesio/emocijų problemos	2020 m. pavasaris Pirmasis karantinas	2020 m. ankstyvas ruduo: Grįžimas į mokyklas	2020 m. vėlyvas ruduo – 2021 m. žiema: Antrasis karantinas
Neturi	46 proc.	68 proc.	49 proc.
Taip, nedidelių	39 proc.	24 proc.	34 proc.
Taip, didelių	15 proc.	8 proc.	17 proc.

- Padaugėjo regėjimo sutrikimų
- Padaugėjo vaikų, turinčių viršsvorį ar nutukimą
- **Antsvoris:** 2018 m. – 15,8 proc.; 2020 m. ruduo – 23,8 proc.
- **Nutukimas:** 2016 m. – 5 proc.; 2020 m. pavasaris – 6,8 proc., 2020 m. ruduo – 8,8 proc.
- Padaugėjo galvos skausmų – nuo 37 proc. iki 55 proc. (11-14 metų amžiaus grupėje)

„Mes prisijungiam ir tie visi veidai tokie... Nutįsę, ištįsę... Ir aš nesuprantu... Nu tai kame džiaugsmą randat? Kas džiugina? O jie – niekas nedžiugina, niekas...“

EKRANŲ LAIKAS: mokiniai priešais ir anapus ekranų

Ar turi
EKTRANUS?

Ar moka
MOKYTIS SU
EKRANAIS?

Kaip jaučiasi
PRIEŠAIS
EKTRANUS?

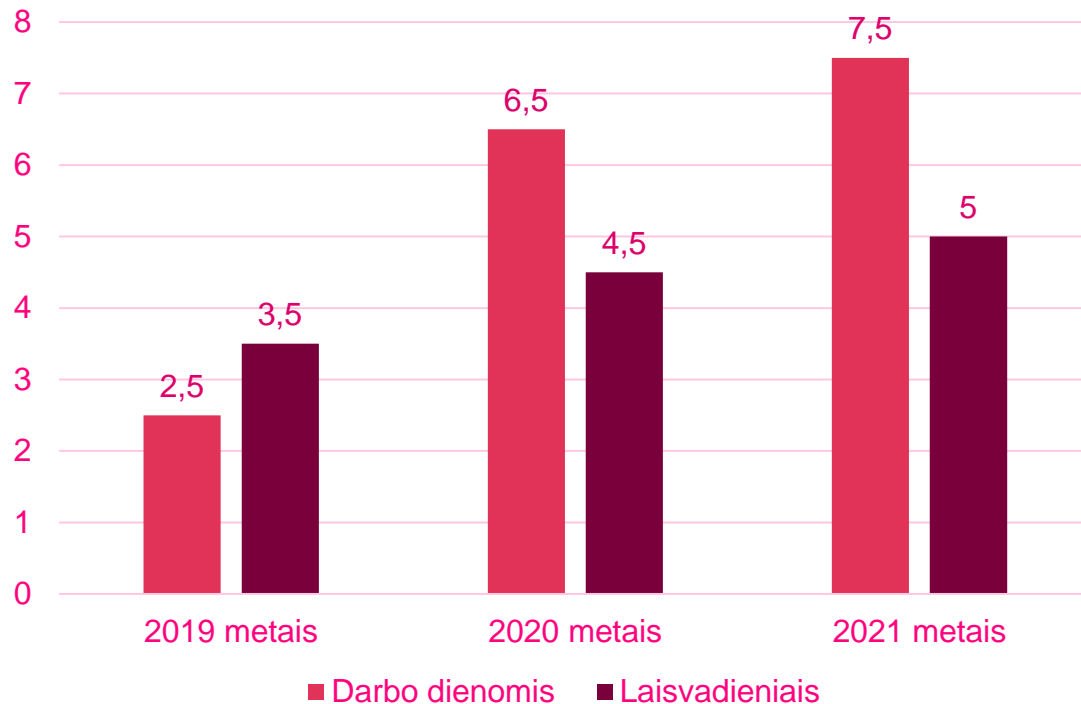
Ar vis dar
mokosi
ANAPUS
EKRANŲ?

- Kada nuotolinis ugdymas tampa **nuostolinga**?
- Kada ugdymas tampa **žlugdymu**?
- Vaikų saugumo prasme
- Vaikų ugdymo prasme
- Vaikų sveikatos prasme

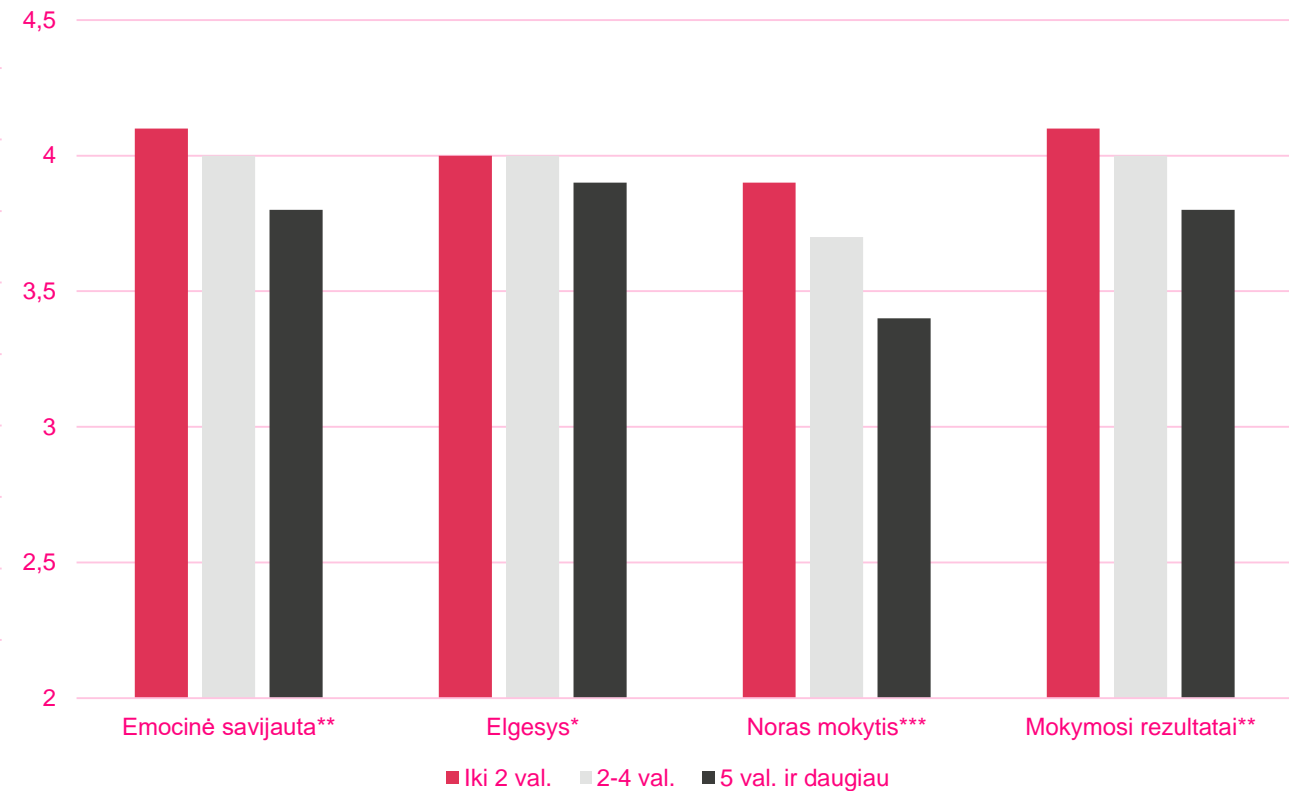
Vaikai priešais ekranus

Ketvirtokų ekranų laiko (valandomis)
palyginimas 2019, 2020 ir 2021m.

- Vidutinė 6-14 metų vaikų buvimo prie ekranų trukmė šiuo metu: 7 val. dd ir 5 val. laisvadieniais

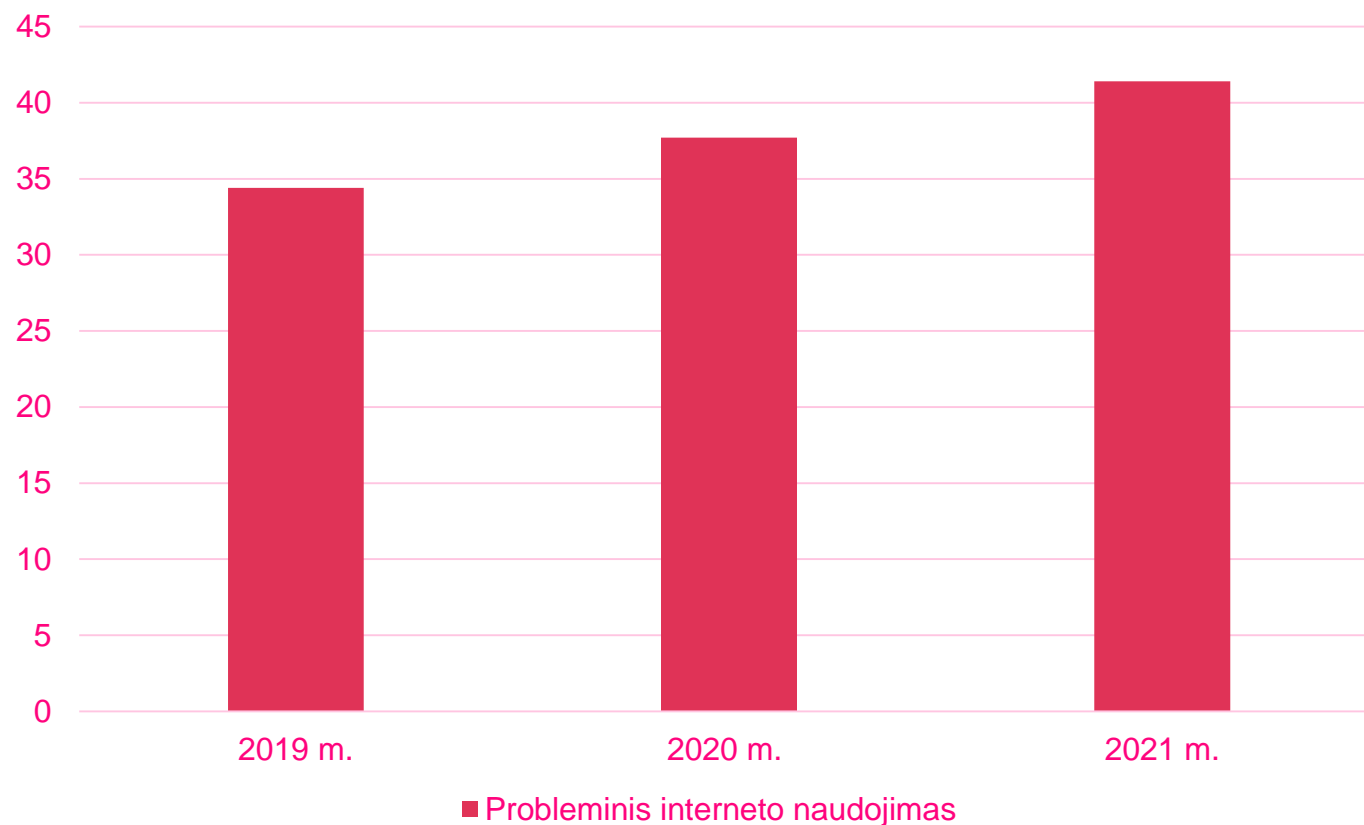
Ekranų laiko ir vaikų savijautos bei mokymosi sėkmės sąsajos:
2020 m. rudenį

- Reikšmingos koreliacijos su: miego trukme, miego problemomis, nusiskundimais sveikata (galvos, pilvo ir kt. skausmai)

Vaikai anapus ekranų

10 m. vaikų probleminis (kompulsyvusis) interneto naudojimas

„Karantino metu išsivystė sunki priklausomybė nuo interneto, iki šiol negrįžta į ritmą, nutrūko santykiai su bendraamžiais, nebesidomi sportu...“

„Ar lengva vaiką kontroliuoti dėl IT naudojimo? Labai nelengva, kai pati visą dieną dirbu sėdėdama prie kompiuterio...“
„Vaikas nuolat kartoja – jūs blogi tėvai, - jeigu neleidžiame žaisti kompiuterinių žaidimų“

Grėsmės

- **Bendravimo, socialinių santykių su bendraamžiais trūkumas!**
- **Mažas fizinis aktyvumas** (tik trečdalis vaikų fiziškai aktyvūs rekomenduojamą bent 1 val./d.)
- **Padidėjęs ekranų laikas** (ne tik mokymosi tikslais, bet ir pramogoms/laisvalaikiui)
- **Pasikeitę miego ir valgymo įpročiai**
- **Neformalaus ugdymo sumažėjimas**
- **Mokymosi sunkumai**
- **Turimi elgesio ir emocijų sutrikimai**
- **Socialinė atskirtis, socialinės ekonominės rizikos**
- **Tėvų distresas, patiriama įtampa** (ji akivaizdžiai didesnė nei iki karantino)
- **Mokytojų distresas! Specialistų pervargimas!**

Galimybės

- Atpažinti pažeidžiamų grupių vaikus ir paauglius – **pamatyti ir padėti**
- **Individualus (kontaktinis) bendravimas** su sunkumų turinčiais vaikais
- **Bendradarbiavimas** – visų mokyklos bendruomenės grupių
- **Neformalusis ugdymas**
- Sveikatai palankaus elgesio skatinimas – ypač **fizinis aktyvumas**
- **Pasirūpinti ugdytojais** – juos skatinti rūpintis savimi
- **Emocinė** ir psichologinė **parama** mokytojams, mokyklų vadovams
- **Bendravimas**, bendravimas ir dar kartą bendravimas (komunikacija)

Tai šeima čia tapo ta pagrindine turbūt sistema, į kurią mes turėjom orientuotis <...> ir ta sistema mūsų tvirta yra. Ir aš žinau, kad be šeimos nepasieksi rezultato niekada. Tiek nuotoliniu metu, tiek ir įprastom sąlygom.”

Tėvai – mokyklos bendruomenės dalis, o ne klientai, paslaugos užsakovai.

Pabaigai – keletas ekosisteminių klausimų

- Kuo Lietuva ir / ar jos situacija išskirtinė, kad galima nepaisyti PSO rekomendacijų?
- PSO rekomendacijos: 1) mokyklų uždarymas – paskutinė priemonė, kurios turi imtis šalys, valdant epidemiologinę situaciją; 2) atlaisvinant ribojimus pirmiausia turi būti grįžtama prie kontaktinio ugdymo
- Kur ir kaip stringa komunikacija?
- Ar tik mokome ar ir (vis dar) ugdome?
- Ko ir kodėl bijome?
- Nes nežinome – trūksta informacijos ir jos komunikavimo?
- Nes taip patogiau – nenorime grįžti į mokyklas?
- O kaip vaikai – anapus ekranų?

**Vilnius
University**

DĖKOJU

Roma.Jusiene@fsf.vu.lt

www.mediavaikai.lt